

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

30 12 20 24 р.

м. Київ

№ 1477

Про затвердження Державного
освітнього стандарту
з професії «Машиніст екскаватора»

Відповідно до статті 32 Закону України «Про освіту», статті 32 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», підпункту 15 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Державний освітній стандарт з професії «Машиніст екскаватора», що додається.
2. Установити, що стандарт, зазначений у пункті 1 цього наказу, упроваджується в освітній процес з 01 вересня 2022 року.
3. Директорату професійної освіти (Шумік І.) надавати закладам професійної (професійно-технічної) освіти методично-консультативну допомогу з питань упровадження цього стандарту.
4. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 р. № 771 «Про затвердження стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з робітничої професії «Машиніст екскаватора».
5. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко І.) у встановленому порядку зробити відмітку у справах архіву.
6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Селецького А.

Міністр

Сергій ШКАРЛЕТ

Міністерство освіти і науки України

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України
від «30» 12 20__ р. № 1477

Державний освітній стандарт

Стандарт 7214.С.19.10-2021
(позначення стандарту)

Професія: Машиніст екскаватора

Код: 8111

Професійні кваліфікації:

машиніст екскаватора 4 розряду;

машиніст екскаватора 5 розряду;

машиніст екскаватора 6 розряду.

Освітня кваліфікація: кваліфікований робітник

Рівень освітньої кваліфікації: другий (базовий)

Видання офіційне
Київ – 2021

Відомості про авторський колектив розробників

1	Дмитро КАРПЕНКО	керівник напряму професійного навчання Корпоративного університету ТОВ «МЕТІНВЕСТ ХОЛДИНГ», керівник робочої групи
2	Віктор ВАСИЛИНЕНКО	директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, заступник керівника робочої групи
3	Володимир ІЩЕНКО	провідний фахівець відділу найму та розвитку персоналу ПРАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат»
4	Олена ПОЛЯКОВА	начальник відділу моніторингу освітніх потреб ПРАТ «Металургійний комбінат «АЗОВСТАЛЬ»
5	Оксана ПОХВАЛЬСЬКА	провідний інженер з підготовки кадрів ПРАТ «Металургійний комбінат «Запоріжсталь»
6	Ірина ШЕВЧЕНКО	провідний фахівець АТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат»
7	Ірина ШВЕДОВА	інженер з навчання ПРАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат»
8	Микола ГОЛОВКО	майстер виробничого навчання Державного навчального закладу «Полтавське вище міжрегіональне професійне училище»
9	Ірина МАРКІНА	провідний фахівець з навчання АТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат»
10	Дар'я ЗАЙЦЕВА	начальник відділу підготовки кадрів ПАТ «Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат»

I. Загальні положення щодо виконання стандарту

Державний освітній стандарт (далі – Стандарт) з професії 8111 «Машиніст екскаватора» розроблено відповідно до:

законів України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про професійний розвиток працівників», «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності»;

Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630;

Державного стандарту професійної (професійно-технічної) освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1077;

Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів професійної (професійно-технічної) освіти за компетентнісним підходом, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 17 лютого 2021 р. № 216;

професійного стандарту професії 8111 «Машиніст екскаватора», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України (Мінекономіки) від 02 вересня 2020 р. № 1689.

Рамкової програми ЄС щодо оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, схваленої Європейським парламентом і Радою Європейського Союзу 17 січня 2018 року;

інших нормативно-правових актів.

Стандарт є обов'язковим для виконання усіма закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підприємствами, установами та організаціями, незалежно від їх підпорядкування та форми власності, що видають документи встановленого зразка за цією професією.

Державний освітній стандарт містить:

титульну сторінку;

відомості про авторський колектив розробників;

загальні положення щодо виконання стандарту;

вимоги до результатів навчання, що містять: перелік ключових компетентностей за професією; загальні компетентності (знання та вміння) за професією; перелік результатів навчання та їх зміст;

орієнтовний перелік основних засобів навчання.

Структурування змісту Стандарту базується на компетентнісному підході, що передбачає формування і розвиток у здобувача освіти ключових, загальних та професійних компетентностей.

Ключові компетентності у цьому стандарті корегуються з загальними компетентностями, що визначені професійним стандартом та набуваються впродовж строку освітньої програми.

Професійні компетентності дають особі змогу виконувати трудові функції, швидко адаптуватися до змін у професійній діяльності та є складовими відповідної професійної кваліфікації.

Результати навчання за цим стандартом формуються на основі переліку ключових і професійних компетентностей та їх опису.

Освітній рівень вступника: базова або повна загальна середня освіта.

Види професійної підготовки

Підготовка кваліфікованих робітників за професією 8111 «Машиніст екскаватора» може проводитися за такими видами: первинна професійна підготовка, професійне (професійно-технічне) навчання, перепідготовка, підвищення кваліфікації.

Первинна професійна підготовка за професією 8111 «Машиніст екскаватора» з отриманням професійної кваліфікації «Машиніст екскаватора» 4 розряду проводиться за умови наявності повної або базової загальної середньої освіти, без вимог до стажу роботи та передбачає здобуття особою результатів навчання, що визначені Стандартом.

Стандартом визначено загальні компетентності (знання та вміння) для професії, що в повному обсязі включаються до змісту першого результату навчання при первинній професійній підготовці.

До першого результату навчання при первинній професійній підготовці включаються такі ключові компетентності як «Особистісна, соціальна й навчальна компетентність», «Громадянська компетентність», «Цифрова компетентність».

Підприємницьку компетентність рекомендовано формувати на завершальному етапі освітньої програми.

Математична, екологічна та енергоефективна компетентності формуються впродовж освітньої програми в залежності від результатів навчання.

Стандарт встановлює максимально допустиму кількість годин при первинній професійній підготовці для досягнення результатів навчання. Кількість годин для кожного окремого результату навчання визначається освітньою програмою закладу освіти.

Перепідготовка з інших професій з присвоєнням професійної кваліфікації за професією 8111 «Машиніст екскаватора» 4 розряду – професійне навчання на виробництві, професійна (професійно-технічна) освіта, без вимог до стажу роботи; з технологічно суміжних професій за професією 8111 «Машиніст екскаватора» 5 розряду – професійна (професійно-технічна) освіта або професійне навчання на виробництві, без вимог до стажу роботи.

Загальні компетентності (знання та вміння), перелік та зміст ключових компетентностей при проведенні професійного (професійно-технічного) навчання або перепідготовки визначається освітньою програмою в залежності

від наявності в особи документів про освіту чи присвоєння кваліфікації, набутого досвіду (неформальна чи інформальна освіта).

Підвищення кваліфікації з присвоєнням професійної кваліфікації за професією 8111 «Машиніст екскаватора» 5, 6 розрядів – за умови стажу роботи за попереднім розрядом не менше 1 року за наявності професійної (професійно-технічної) освіти або професійного навчання на виробництві у відповідності до типу та виду обладнання, яке буде задіяне в процесі трудової діяльності:

5-й розряд – у разі керування одноківшевим екскаватором з ковшем місткістю понад 0,4 до 2,5 куб.м (включно) або екскаватором з видовженим обладнанням (пряма лопата) з ковшем місткістю менше 2,0 куб.м, або багатоківшовим ланцюговим та роторним екскаваторами з теоретичною продуктивністю до 1000 куб.м/г.;

6-й розряд – у разі керування одноківшевим екскаватором з ковшем місткістю 2,5 куб.м і більше, або екскаватором з видовженим обладнанням (пряма лопата) з ковшем місткістю 2,0 куб.м і більше, або багатоківшевим ланцюговим та роторним екскаваторами з теоретичною продуктивністю понад 1000 куб.м/г, або багатоківшевим екскаватором спеціальної конструкції для селективного виймання шарів, або барабанною усереднювально-навантажувальною машиною, штабелювально-забірною машиною роторного типу, або керування крокуючими екскаваторами.

При організації перепідготовки, професійного (професійно-технічного) навчання або навчанні на виробництві строк професійного навчання може бути скороченим з урахуванням наявності документів про освіту, набутого досвіду (неформальна чи інформальна освіта) та визначається за результатами вхідного контролю. Вхідний контроль знань, умінь та навичок здійснюється відповідно до законодавства.

Тривалість професійної підготовки встановлюється відповідно до освітньої програми в залежності від виду підготовки та визначається робочим навчальним планом.

Робочі навчальні плани розробляються самостійно закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підприємствами, установами та організаціями, погоджуються із роботодавцями, навчально (науково)-методичними центрами (кабінетами) професійно-технічної освіти та затверджуються органами управління освітою.

Перелік основних засобів навчання за професією розроблено відповідно до професійного стандарту, потреб роботодавців, сучасних технологій та матеріалів.

Після успішного завершення освітньої програми проводиться державна кваліфікаційна атестація, що передбачає оцінювання набутих компетентностей. Поточне оцінювання проводиться відповідно до чинних нормативно-правових актів.

На виробництві навчання завершується проведенням кваліфікаційної атестації.

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти організують та здійснюють поточний, тематичний, проміжний і вихідний контроль знань, умінь та навичок здобувачів освіти, їх кваліфікаційну атестацію. Представники роботодавців, їх організацій та об'єднань можуть долучатися до проведення контролю знань, умінь та навичок здобувачів освіти та безпосередньо беруть участь у кваліфікаційній атестації.

Після завершення навчання кожен здобувач освіти повинен уміти самостійно виконувати всі роботи, передбачені Стандартом, технологічними умовами і нормами, встановленими у галузі.

Навчання з охорони праці проводиться відповідно до вимог чинних нормативно-правових актів з питань охорони праці. При складанні робочих навчальних планів та програм необхідно врахувати, що при первинній професійній підготовці на вивчення предмета «Охорона праці» потрібно виділити не менше 30 годин навчального часу, а при підвищенні кваліфікації та перепідготовці – не менше 15 годин (п.2.3. Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26 січня 2005 р. № 15, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 лютого 2005 р. за № 231/10511).

Спеціальне, спеціалізоване навчання і перевірка знань з охорони праці здійснюється відповідно нормативно-правових актів та діючих галузевих інструкцій з охорони праці.

Питання охорони праці, що стосуються технологічного виконання робіт, застосування матеріалів, обладнання чи інструментів включаються до робочих навчальних програм.

До самостійного виконання робіт здобувачі освіти допускаються лише після навчання й перевірки знань з охорони праці.

Порядок присвоєння кваліфікацій та видачі відповідних документів

Порядок проведення кваліфікаційної атестації здобувачів освіти та присвоєння їм кваліфікації визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти і науки.

Критерії кваліфікаційної атестації випускників розробляються закладом професійної (професійно-технічної) освіти разом з роботодавцями.

Кваліфікаційна пробна робота проводиться за рахунок часу, відведеного на виробничу практику. Перелік кваліфікаційних пробних робіт розробляється закладами професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до Стандарту, потреб роботодавців галузі, сучасних технологій та новітніх матеріалів.

Здобувачу освіти, який при первинній професійній підготовці опанував відповідну освітню програму й успішно пройшов кваліфікаційну атестацію, присвоюється освітньо-кваліфікаційний рівень «кваліфікований робітник» та видається диплом кваліфікованого робітника державного зразка.

Особі, яка при перепідготовці або професійному (професійно-технічному) навчанні опанувала відповідну освітню програму та успішно пройшла кваліфікаційну атестацію, видається свідоцтво про присвоєння професійної кваліфікації.

Сфера професійної діяльності

Назва виду економічної діяльності, секції, розділу, групи та класу економічної діяльності та їхній код (згідно з Національним класифікатором України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності») визначено професійним стандартом.

Специфічні вимоги до здобуття кваліфікацій

Вік: по закінченню навчання не менше 18 років.

Умовні позначення

КК – ключова компетентність.

ПК – професійна компетентність.

РН – результат навчання.

II. Вимоги до результатів навчання

2.1. Перелік ключових компетентностей за професією

Умовне позначення	Ключові компетентності
КК1	Комунікативна компетентність
КК2	Особистісна, соціальна й навчальна компетентність
КК3	Громадянська компетентність
КК4	Математична компетентність
КК5	Цифрова компетентність
КК6	Енергоефективна компетентність
КК7	Екологічна компетентність
КК8	Підприємницька компетентність

2.2. Загальні компетентності (знання та вміння) за професією

Знати:	Вміти:
загальні відомості про професію та професійну діяльність; основні нормативні акти у професійній діяльності; загальні правила охорони праці у професійній діяльності;	виконувати вимоги положень, інструкцій, стандартів за професією та видами робіт; застосовувати загальні правила охорони праці у професійній діяльності; застосовувати первинні засоби пожежогасіння;

загальні правила пожежної безпеки; загальні правила електробезпеки; загальні правила санітарії та гігієни у професійній діяльності; причини нещасних випадків на підприємстві; план ліквідації аварійних ситуацій та їх наслідків; правила та засоби надання домедичної допомоги потерпілим від нещасних випадків.	діяти у разі виникнення нещасних випадків чи аварійних ситуацій; використовувати, в разі необхідності, засоби попередження і усунення виробничих, природних непередбачених явищ (пожежі, аварії, повені тощо); надавати домедичну допомогу потерпілим від нещасних випадків; забезпечувати особисту безпеку та здоров'я, безпеку та здоров'я оточуючих людей в процесі виконання робіт та під час знаходження на території підприємства.

2.3. Перелік результатів навчання

Кваліфікація: машиніст екскаватора 4 розряду

Результати навчання
РН 1. Організувати виконання роботи
РН 2. Виконувати технічне обслуговування екскаватора
РН 3. Виконувати допоміжні технологічні роботи
РН 4. Виконувати ремонт екскаватора
РН 5. Здійснювати завершення роботи

2.4. Перелік професійних і ключових компетенцій та їх опис

Кваліфікація: машиніст екскаватора 4 розряд Максимальна кількість годин: - 830			
Результати навчання	Компетентність	Опис компетентності	
		Знати	Уміти
РН1. Організувати виконання роботи	ПК1. Здатність отримувати планово-змінні завдання від безпосереднього керівника	порядок отримання наряду на виконання робіт; види інструктажів, інструкцію з охорони праці.	надавати зворотній зв'язок безпосередньому керівнику.
	КК1. Комунікативна компетентність	професійну термінологію; правила спілкування з керівництвом, колегами; норми професійної етики та етикету при спілкуванні; види документів у сфері професійної діяльності;	спілкуватися з керівництвом, колегами; застосовувати професійну термінологію; дотримуватись норм професійної етики та етикету; вести робочу документацію.

		правила ведення встановленої документації.	
КК 2. Особистісна, соціальна й навчальна компетентність		особливості роботи в команді, співпраці з іншими командами підприємства; поняття особистості, риси характеру, темперамент; індивідуальні психологічні властивості особистості та її поведінки; причини і способи розв'язання конфліктних ситуацій у колективі.	працювати в команді; відповідально ставитися до професійної діяльності; самостійно приймати рішення; діяти в нестандартних ситуаціях; планувати трудову діяльність; складати власний розклад та графік виконання роботи; знаходити та набувати нових знань, умінь і навичок; визначати навчальні цілі та способи їх досягнення; оцінювати власні результати навчання, навчатися впродовж життя; дотримуватися культури професійної поведінки в колективі; запобігати виникненню конфліктних ситуацій; визначати індивідуальні психологічні особливості особистості.
КК 3. Громадянська компетентність		основні трудові права та обов'язки працівників; основні нормативно-правові акти у професійній сфері, що регламентують трудову діяльність; положення, зміст, форми та строки укладання трудового договору (контракту), підстави його припинення; соціальні гарантії та чинний соціальний захист на підприємстві, зокрема види та порядок надання відпусток; порядок розгляду і способи вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів.	застосовувати знання щодо: основних трудових прав та обов'язків працівників; основних нормативно-правових актів у професійній сфері, що регламентують трудову діяльність; укладання та припинення трудового договору (контракту); соціальних гарантій та чинного соціального захисту на підприємстві, зокрема про види та порядок надання відпусток, порядок оплати лікарняних листів, порядку розгляду та способів вирішення індивідуальних та колективних трудових спорів.
ПК2.		будову і технічні	візуально визначати стан

	Здатність здійснювати огляд і перевірку справності обладнання та інструментів	характеристики обслуговуваних екскаваторів; правила підключення екскаваторів до електромереж; принцип роботи та призначення засобів вимірювання і автоматичних пристроїв.	вузлів, деталей і устаткування; здійснювати опробування ходових механізмів.
	КК4. Математична компетентність	правила математичних розрахунків у професійній діяльності.	застосовувати математичні розрахунки у професійній діяльності.
	КК 5. Цифрова компетентність	інформаційно-комунікаційні засоби, способи їх застосування; способи пошуку, збереження, обробки та передачі інформації у професійній діяльності.	використовувати інформаційно-комунікаційні засоби, технології; здійснювати пошук інформації, її обробку, передачу та збереження у професійній діяльності.
PH2. Виконувати технічне обслуговування екскаватора	ПК1. Здатність проводити зовнішній догляд за механізмами	види несправностей у роботі устаткування і методи їх визначення; причини виникнення технічних несправностей, заходи щодо їх попередження та ліквідації.	проводити роботи з зовнішнього догляду за механізмами; візуально визначати стан вузлів, деталей і устаткування; спостерігати за показаннями засобів вимірювань, міцністю канатів, кріпленням двигунів, гальмовими пристроями.
	ПК2. Здатність проводити технічне обслуговування робочого обладнання	перелік робіт, з технічного обслуговування, що виконується машиністом екскаватора в порядку поточної експлуатації; правила читання технічної документації.	виконувати роботи з технічного обслуговування обладнання; використовувати слюсарний і ударний інструмент.
	ПК3. Здатність проводити технічне обслуговування обладнання на поворотній платформі	регламент технічного обслуговування обладнання на поворотній платформі.	застосовувати правила, інструкції з технічного обслуговування обладнання на поворотній платформі.
	ПК4. Здатність проводити технічне обслуговування ходового візка	регламент технічного обслуговування ходового візка.	застосовувати правила, інструкції з технічного обслуговування ходового візка.
	ПК5.	інструкції	з

	Здатність проводити натяжку і вирівнювання канатів	експлуатації обладнання.	натяжки напірного та зворотного канатів.
	ПК6. Здатність проводити регулювання механізмів і робочого обладнання	принцип роботи механічного, пневматичного та електричного обладнання екскаватора.	виконувати роботи з регулювання механізмів і робочого обладнання.
	ПК7. Здатність проводити змащування механізмів	види мастильних матеріалів; способи змащування.	проводити перевірку системи маслозмащування; користуватися інструментом для змащування; заправляти екскаватор мастильними матеріалами.
РН3. Виконувати допоміжні технологічні роботи	ПК1. Здатність проводити проходку нагірних канав	методи проведення проходки нагірних канав в залежності від системи і умов розробки.	виконувати роботи з проходки нагірних канав.
	ПК2. Здатність проводити проходку траншей і з'їздів.	методи проведення проходки траншей і з'їздів. в залежності від системи і умов розробки.	виконувати роботи з проходки екскаватором траншей і з'їздів.
	ПК3. Здатність проводити роботи з ліквідації просідання екскаватора	методи проведення роботи з ліквідації просідання екскаватора в залежності від системи і умов розробки.	виконувати роботи з ліквідації просідання екскаватора; укладати настил під екскаватор.
	ПК4. Здатність очищати від породи днища думпкарів	методи проведення очищення від породи днища думпкарів.	очищати від породи днища думпкарів.
	ПК5. Здатність проводити очищення від породи залізничних колій	методи проведення очищення від породи залізничних колій.	очищати від породи залізничні колії.
	ПК 6. Здатність проводити очищення ковша.	методи проведення очищення ковша.	очищати від породи ківш; розігрівати ківш.
РН4. Виконувати ремонт екскаватора	ПК1. Здатність складати дефектні відомості	види і періодичність ремонту; порядок складання дефектних відомостей.	виконувати дефектовку вузлів та механізмів екскаватора з урахуванням часу їх напрацювання; складати дефектні відомості.
	ПК2. Здатність виконувати підготовчі роботи	методи ремонту та діагностики стану механізмів екскаватора; види ремонтів, ремонтні нормативи;	виконувати підготовку вузлів та механізмів до виконання ремонтних робіт (видалення пилу, бруду, створення доступності до